

żyć. Jaki cel ma być podróż za granicę? Nie inny nad ten, iżby się zwyczajom, porządkowi, kunsztom, rękodziełom, budowlom przypatrzeć; sposób działania cudzego poznać, w prawach się ich i zwyczajach rozpatrzeć, a te wszystkie wiadomości ku dobru własnego kraju stosować. Zamiary takowe właściwe tylko być mogą płci męskiej, której powinność obmyślać własnemu krajowi rząd, zysk, i bezpieczeństwo. Gdyby brali za cel podróży zabawę, wprowadzenie nowego rodzaju zbytków, obmierzenie zwyczajów dawnych, na ten czas nie określać, ale iak naysurowiey należałoby podróż takowe zakazywać i karać przestępców zakazu. Niechże raczą uważać damy, a na czele ich stawiam ową, na którą się skarży mój korespondent, filozofkę, niech raczą powtarzam uważać, iaki pospolicie bywa zamiar ich podróży, iaki być może tych pielgrzymstw zagranicznych gnębiących męża, niszczących dzieci? Jeżeli idzie o filozofią? nie zastanawiam się nadtem, czyli jest dla nich koniecznie potrzebną, a choćby bez niej obeysć się nie mogły, alboż to ona w Szwaycarach siedzi?

Moda naygwałtowniejszym jest tyranem, tak zaś dzielność swoją rozpościera, iż odmienne i nayprzeciwnejsze w sposobie myślenia narody równo iednak trzyma w iarzmie swoim. Gdy ścieśnia i kurczy Chińskich dam nogi, aby siedziały w domu, nasze przeciwnym sposobem z ichże własnych domow wypycha. Na nieszczęście stały się podróże modą, odtąd przydana iakowaś cecha niezgrabności tym, co w domu siedzą, wszystkich choćby w reszcie i niechcieli nagli ku niszczącym pielgrzymstwom. Wszystkie w szczególności modne dziwactwa nie długo trwają, spodziewać się należy, iż i ta przeydzie, a choćby mimo właściwą swoją istotę zyskała trwałość; musi nakoniec u nas przestać, gdy nie stanie pieniędzy na wymsły, a zatym i na damskie podróże.